OM BEHOVET AV PERIODISKT ÅTERKOMMANDE INVENTERING AV ENSKILDA SKOGSBRUK

ERIC APPELROTH

ÜBER DIE NOTWENDIGKEIT PERIODISCHER INVENTIERUNG DER PRIVATEN WALDBETRIEBE

REFERAT

Helsinki 1942 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon Oy.

Vårt lands skogshushållning genomlever för närvarande ett övergångsstadium i så måtto att vi, från att hittills mest ha exploaterat de virkestillgångar vi fått mottaga av föregående generationer, nu stå inför en tvingande nödvändighet att snarast möjligt ställa vårt lands skogshushållning på en uthållig, rationell bas genom att gå in för en planmässig skogshushållning. På många håll ha även synnerligen glädjande framsteg mot ett rationellt skogsbruk kunnat skönjas, varvid särskilt kunde nämnas vår skogslag, centralskogssällskapens verksamhet, anslutningen till skogsvårdsföreningar och privatrevir, ett synnerligen förtjänstfullt arbete på skogens förkovran bland enskilda framsynta skogsägare samt endel ägares av större skogsbruk samt industriens arbete för höjandet av produktionen på de skogsmarker denna innehar.

Våra bästa skogsmarker, som ligga inom landets södra hälft, äro dock fördelade på ett synnerligen stort antal olika ägare, som i sin uppfattning om ett rationellt skogsbruk och skogsägarens samhällelliga skyldighet att av sin ägande skogsmark söka vinna den största möjliga uthålliga produktion, kunna uppvisa synnerligen divergerande uppfattning. Vi ha ju som ovan redan antytts ett stort antal skogsägare, som med full ansvarskänsla sökt vårda sina bestånd och öka värdeproduktionen samt genom kultur och dikning avsevärt ökat arealen av produktiv skogsmark. Men även den rena motsatsen förekommer dessvärre, om än som en rätt obetydlig minoritet. För dessa är skogen ett spekulationsobjekt, ur vilket det gäller att vid gynnsammaste prisläge taga ut största möjliga penningsumma, oavsett vilket avbräck detta vållar produktionen. Denna kategori skogsägare består till en del av sådana, som sakna nödig insikt om skogens och det rationella skogsbrukets natur, men även sådana, som avsiktligt för att nå största vinning t.o.m. söka kringgå skogslagens i avseende å produktionens bibehållande dock alltför liberala bestämmelser.

Mitt emellan här berörda i fråga om skogssaken positivt eller negativt inställda kategorier av skogsägare stå i stort antal de, som ej ännu lärt sig inse nyttan av en aktiv skogsvård utan spara på sitt virkeskapital, för att vid infallande behov eller vid ett lockande prisläge ofta då rätt hänsynslöst beskatta virkeskapitalet utan avseende vid det därigenom uppkomna

produktionstillståndet. Man kunde sålunda i avseende till inställningen till frågan om en uthållig produktion indela våra skogsägare i trenne kategorier: de positiva, de indifferenta och de negativa. Frekvensen inom dessa kategorier torde i stort sett motsvaras av de av senaste riksskogstaxering redovisade arealerna för respektive goda, försvarliga samt otillfredsställande och skövlade skogar.

Skogens flera mansåldrar omspännande omloppstid och den därav härrörande svårigheten att överblicka produktionsproblemet i förening med människans benägenhet att för sin enskilda del söka utnyttja samtliga henne anförtrodda naturtillgångar, utgöra väl den närmaste förklaringen, då skogsägaren på ett ur det allmännas synpunkt mindre tillfredsställande sätt förvaltar sitt virkeskapital och sin skogsmark.

Den tid av praktiskt taget endast tvenne decennier, under vilken ett intensivare skogligt upplysningsarbete bedrivits, kan uppvisa många betydande och om stora möjligheter varslande framsteg. Men denna tid har dock varit för kort, för att man skall kunna fordra att samtliga skogsägare skulle ha kunnat nås och blivit väckta samt övertygade. En av skogsvårdens krav betingad återhållsamhet i fråga om realiserandet av ett ännu fullt producerande virkeskapital är för mången mer än obekväm, medan kultur- och dikningskostnader lätt kunna förefalla som något, som ej angår den, som ej själv får åtnjuta de rätt avlägsna frukterna därav.

Inför denna situation torde vi på skogsmannahåll ha fullt skäl att alvarligt fråga oss huruvida allt, som kunde göras, blivit gjort för att giva våra skogsägare nödig u p p l y s n i n g i samtliga hit hörande ting. Gå vi att granska den undervisning i skogens vård, den allmänna rådgivning, som kommer våra skogägare till del, finna vi, att den främst gått fram längs tvenne linjer. Den ena gäller den rena beståndsbehandlingen, vilken ju är av grundläggande betydelse för varje uthålligt skogsbruk. Den andra gäller åter upplysning i fråga om prisbildningen på trävarumarknaden, och vad man närmast kunde kalla försäljningsteknik. Även detta senare har varit en nödvändighet, och har bidragit till att stabilisera handeln med virke och att höja den i nivå med annan handel, från att denna handelsgren för ej så allt för länge sedan var föremål för åtskilligt godtycke i fråga om såväl mätningssätt, kvalitetsbedömning och prissättning. Vad som dock i stort sett försummats är att giva skogsägaren en klar uppfattning om produktionstillståndet i hans skog genom en klarläggning av endel taxatoriska grundfakta sådana som virkeskapital, dess fördelning på trädslag och sortiment samt inte minst viktigt, tillväxtens storlek och värde samt detta värdes fördelning på olika sortiment. Att dylika taxatoriska grundfakta icke i

nödig grad kunnat bliva skogsägarna förelagda beror självfallet på, att härtill fordras en arbetsdryg och förhållandevis kostsam taxering genom mätning av hela eller en del av trädbeståndet. Men härtill kommer ännu att vi i allmänhet i vårt land åtnöjt oss med att som underlag för skogshushållningsplanerna lägga en okulär taxering av virkesmassa, tillväxt, åldersklassfördelning och hyggesutfall. Denna okulära taxationsmetod har oaktat den i hög grad är beroende av taxators subjektiva uppfattning av samtliga de faktorer, som i vart fall skola uppskattas, givit oss goda hushållningsplaner och en utmärkt bas för verksamheten, när det gällt att verkställa den första »storstädningen» i tidigare ovårdade skogar. Men när vid senare hyggesomdrev sortiments- och kvalitetsfrågor, som i hög grad sammanhänga med dimensionsförhållandena, allt mera träda i förgrunden, kan den okulära taxationsmetoden knappast tillfredställa förvaltningens krav på en säker kännedom om ovan nämnda för det ekonomiska utbytet av grundläggande betydelse varande faktorer. Man måste nu tillgripa en metod, som billigt men ändå med nödig tillförlitlighet klargör stamfördelningen på olika diameterklasser och därigenom möjliggör virkeskapitalets fördelning på olika sortiment — och vad som är av den allra största betydelse, — möjliggör tillväxtens och dess värdes fördelning på sortiment.

Endast med kännedom om ovanberörda fakta kan skogsbruket bliva föremål för en sund ekonomisk kalkyl, den enda hållbara basen för ett rationellt skogsbruk. Man kunde väl härtill invända att penningevärdets täta fluktuationer hos oss i allt för hög grad besvära dylika kalkyler på långsikt. Dock synas våra skogsprodukter väl ha hållit sitt realvärde genom alla skiften, och då kan ju en dylik kalkyl utföras med användande av guldmark eller värdet på någon annan reell nyttighet som bas. I samband med vad här ovan framhållits må ännu påtalas det faktum att man hos oss vid redovisandet av olika taxatoriska värden för provytor sällan eller aldrig uppger virkeskapitalets och tillväxtens penningevärden. Bristande kännedom om sådana taxatoriska grundfakta som den förhanden varande tillväxtens värde i penningar och dess fördelning på olika virkessortiment samt den ifrågavarande skogsmarkens verkliga produktionsförmåga berövar skogsägaren möjligheten att pröva, huruvida det rådande produktionstillståndet kan anses tillfredställande, eller om radikalare åtgärder måste tillgripas för den fulla produktionens utvinnande. En ofullständig kännedom om nödiga taxatoriska grundfakta för skogsägaren in på alla möjliga svävande spekulationer om skogsbrukets natur och räntabilitet. En dunkel kännedom om m a s s a tillväxtens avtagande vid en ålder någonstans över 60 år har just på grund av den bristande kännedomen om v ä r d e-

produktionens storlek och natur mången gång lett till en ödesdiger strävan att förkorta omloppstiden utan att beakta den utomordentliga värdetillväxt de till timmerdimension utvuxna bestånden representera. Den har i sin mest oreflekterade form lett till åsikten att varje träd som vuxit ut till timmerdimension måste vara mer eller mindre oväxtligt och därför möjligast snabbt bör realiseras. Att dylika »bekväma» betraktelsesätt med fördel omhuldas och utnyttjas av endel smarta och ansvarslösa köparelement gör ej faran av bristande upplysning i dessa ting mindre.

Vilja vi rätt utläsa fakta ur de siffror vår senaste riksskogstaxering bragt oss, och enligt vilka endast 15 % av våra skogar i avseende till sitt produktionstillstånd kunna givas vitsordet goda, medan 50 % äro nöjaktiga och hela 35 % otillfredställande eller skövlade, och samtidigt betänka, att tillgången på värdefullare, grövre timmerdimensioner fatalt minskats, följer som ofrånkomlig konsekvens att vi med det snaraste måste gå in för åtgärder, som kunde få våra enskilda skogsägare att inse hur alltför ofta deras skogsmark i sitt nuvarande tillstånd till följd av bristande bestockning utnyttjas endast till en del, samt göra dem uppmärksamma på, vilka stora produktionsvärden kunde utvinnas genom »gödning» av grövre värdefullare dimensioner i timmerställningar och täta fröträdsställningar. Våra skogsägare måste bibringas en klar och exakt bild av produktionens storlek, dess värde och dettas fördelning på de olika sortiment beståndet innehåller eller kan växa ut till.

För ett dylikt klarläggande av för en rationell förvaltning av skogsbruk nödiga taxatoriska grundfakta torde för närvarande den av professor Y. Ilvessalo utarbetade metoden, linjetaxering i kombination med cirkelprovytor vara den förmånligaste. Denna metod tillåter en på objektiv mätning av stammaterialet baserad klarläggning av ett synnerligen stort antal olika taxatoriska karaktäristika inom fullt betryggande felgränser. Utom att en okulär taxering icke kan giva önskat besked om stamfördelningen på de olika diameterklasserna måste ju även den skickligaste taxator anses vara behäftad med en viss subjektivitet, som leder hans taxering endera i + eller — riktning. En om 10 år företagen nyinventering kommer ännu härtill sällan eller aldrig att utföras av samma taxator. Härvid uppstår faran av att revideringen utföres av en taxator med annan feltendens, varigenom ej ens det relativa förhållandet erhålles oförvanskat utan ett resultat, som kan giva en i avsevärd grad felaktig bild av utvecklingen under den gångna hushållningsperioden. Däremot erbjuder linjetaxering i kombination med cirkelprovytor den stora fördelen att den fullt objektivt baseras på mätning av stammarna och måste, om den vid

de båda inventeringarna utföres samvetsgrant och enligt precis samma principer, leda till fullt jämförbara resultat, vilket för bedömande av förvaltningens resultat är av grundläggande betydelse.

Vårt land äger för närvarande i resultaten från de tvenne riksskogsinventeringarna ett utomordentligt värdefullt instrument, för att länka in sitt skogsbruk enligt sundare linjer till ett intensivare utnyttjande av våra skogars för närvarande i otillåtligt hög grad outnyttjade produktionskapacitet. Men ett konsekvent och detaljerat genomförande av vid riksskogsinventeringarna erhållna riktlinjer stöter främst på svårigheten med den stora antalet för ett positivt skogsbruk mer eller mindre likgiltiga skogsägare. Till följd av bristande kännedom om produktions- och enkannerligen värdeproduktionsförhållandena på deras skogsbruk ha dessa skogsägare en förklarlig svårighet att inse den personliga fördelen av ett rationellt skogsbruk, och anse sig ej heller därför pliktiga att gå in för de med utgifter förknippade åtgärder den rationella behandlingen av skogen i vart fall fordrar. Då ur det allmännas, såväl statens som kommunernas synpunkt sett bör vara synnerligen angeläget att skogsbruket möjligast snart bringas upp till full såväl massa- som värdeproduktion måste därför radikalare åtgärder än de hittills anlitade tillgripas för klarläggandet av de enskilda skogsbrukens tillstånd och därav föranledda nödiga åtgärder.

Som ett medel härtill kunde tänkas en inom kommunerna företagen regelbundet återkommande taxering av enskilda skogsbruk över en viss minimiareal, förslagsvis 25 ha skogsmark. Skulle detta arbete, som i själva verket ej bleve så överhövan betungande för kommunerna, läggas upp så, att årligen 10 % av kommunens skogsareal skulle taxeras, skulle inventeringen återkomma vart tionde år. De enskilda skogsägarna kunde därigenom oberoende av enskild inställning till skogshushållningen tvingas att taga del av kalla, ofrånkomliga siffror över tillståndet på deras skogar, varvid det vore av grundläggande betydelse att få fram förhållandet mellan rådande och maximal möjlig produktion. Genom att dessa siffror stode till kommunens förfogande skulle nog snart en fast samhällelig opinion med krav på full produktion växa fram. Man skulle snart lära sig att med stöd av det förebragta siffermaterialet verkligen »se» de inproduktiva bestånden. Härigenom skulle skapas en lika allmän som mäktig opinion, som helt enkelt genom sitt moraliska tryck skulle tvinga tröga och tredskande att bringa sina skogar i fullt produktionstillstånd. Vi skogsmän måste i fråga om skogsbruket bringa det därhän att den fulla produktionen blir för envar en likadan ambi-

tionssak, som förhållandet är i fråga om jordbruk och inte minst om boskapsskötseln.

En dylik kommunsvis utförd, periodiskt återkommande inventering av de skogar, som producera utöver det direkta husbehovet, skulle även bliva ett synnerligen värdefullt underlag för beskattningen av skogen samt därtill utgöra ett utomordentligt komplement till vår stora riksskogstaxering. För enskilda skogsägare skulle, utom att de genom denna taxering finge alla nödiga sifferuppgifter över sina skogsbruks produktionstillstånd och möjligheter, ännu därtill erbjudas möjlighet till en synnerligen billig forstlig kartläggning i samband med linjetaxeringen.

I vems regi en dylik periodiskt återkommande inventering av enskilda skogsbruk inom de skilda kommunerna lämpligast skulle låta sig utföras, skall ej här närmare söka klargöras. Dock kunde man väl tänka sig det hela som en utbyggnad av skogsvårdsnämndernas verksamhet, då ju detta samtidigt erbjöde ett det allra bästa tillfälle till övervakning av utförda hyggen och stämplingar, samt direkt tillhörde skogsvårdsnämnden i avseende å avsikten att härmed delgiva skogsägaren nödig upplysning om hans skog och skogsbruk.

De fakta våra bägge riksskogstaxeringar ha förebragt oss i avseende å tillståndet i rikets skogar, ha oförtydbart visat oss, att krafttag äro av nöden för att rycka upp våra skogsägare till en allmän, aktiv skogshushållning. Genom riksskogstaxeringarna ha vi erhållit klara anvisningar om de behövliga skogliga åtgärderna för vinnandet av en ökad produktion. Men dessa resultat och fakta, som gälla för hela landet eller avsevärda delar därav träffa ej i nödig grad de enskilda skogsägarna personligen, ty dessa måste ju givetvis se skogsfrågan närmast ur egen och vanligen då skäligen trång privatekonomisk synvinkel. Därför är det av den allra s örsta vikt, att dessa enskilda skogsägare delgivas fakta berörande just deras enskilda skog, varigenom de ryckas med för att i eget privatekonomiskt intresse söka intensifiera sitt skogsbruk. Vart enskilt skogsbruk bildar ett i viss mening självständigt ekonomiskt problem med för vart fall sin egen speciella lösning. Någon schablon varken kan eller får förekomma i skogsbruket eller beståndsbehandlingen. Kunde alla dessa olika enskilda större och mindre skogsbruk, som bilda en brokig mosaik av olika skogliga och ekonomiska problem över hela vårt land, fås att gå in för medvetet positivt arbete för den fulla produktionskraftens utnyttjande på våra skogar, kunde helt visst rent av oanade produktionsvärden mobiliseras till en aktiv insats för vårt lands välstånd. En detaljerad upplysning om de olika produktionsfaktorerna och deras värden delgivna varje enskild skogsägare

för hans egen skog, borde väl härvid vara ett av de kraftigaste medlen till att väcka skogsägarna till insikt och rycka dem med till positivt arbete.

Det kan väl förefalla något sökt att vid en tidpunkt som den närvarande, då nationens samtliga krafter måste ytterligt anspännas för de viktigaste försörjningsuppgifterna, tala om nya arbetsuppgifter, som skulle kräva betydande medel och arbetskrafter. Avsikten med föreliggande uppsats är dock i främsta rummet den, att söka klargöra den nuvarande situationen i fråga om våra skogsägares inställning till ett positivt skogsbruk, samt påvisa en av de uppgifter vi skogsmän vid handhavandet av det skogliga upplysningsarbetet torde ha allt större skäl att beakta vid arbetet på ett rationellt, uthålligt skogsbruk i vårt land.

ÜBER DIE NOTWENDIGKEIT PERIODISCHER INVENTIERUNG DER PRIVATEN WALDBETRIEBE.

REFERAT.

Finnlands Waldwirtschaft steht augenblicklich in einem Übergangsstadium von Ausbeutung zu rationeller Waldwirtschaft. Um die Produktionskräfte, welche die Waldböden des Landes besitzen, voll auszunutzen, müssen sämtliche Waldbesitzer zur Einsicht gebracht werden, dass eine rationelle Waldwirtschaft mit dem Vorteil jedes einzelnen Waldbesitzers durchaus vereinbar ist. Ausserdem müssen sie darüber aufgeklärt werden, wieviel Produktionswerte gegebenenfalls infolge mangelnden Holzkapitals oder herebgesetzten Zuwachses unverzinst daliegen.

Um den einzelnen Waldbesitzern eine klare Einsicht von dem Produktionszustand in ihren Wäldern zu vermitteln, wird eine gemeindeweise Inventierung der privaten Waldbetriebe mit einem Areal über 25 ha vorgeschlagen. Diese Inventierung wäre nach der von Prof. Y. Ilvessalo ausgearbeiteten Methode der Linienabschätzung in Verbindung mit Kreisprobeflächen vorzunehmen, wobei jährlich 10 % des Waldareals der betreffenden Gemeinde abgeschätzt würden. Auf diese Weise erhielte man eine feste, jedes 10. Jahr zu wiederholende Inventierung, welche die Kubik-, Zuwachs-, Holzarten-, Dimensions- und Sortimentsverhältnisse klarlegte. Besonders wichtig wäre es, den Geldwert des Zuwachses und seine Abhängigkeit von der Höhe des Holzkapitales und von den Sortimentsverhältnissen nachzuweisen. Dadurch könnte man den privaten Waldbesitzern eine Auffassung von ihrem Waldbetrieb sowie von eventuell noch ungenutzten Möglichkeiten oder Notwendigkeiten vermitteln, forstliche Massnahmen zur Erzielung einer Wertproduktion, welche der Kapazität des Bodens voll entspräche, vorzunehmen.